

Másik oldal

Füleki Krisztina

Eszterházy Károly Főiskola, Bölcsészettudományi Kar

Bsc/ képi ábrázolás, képgrafika szakirány, 3. évfolyam

Dr. Kerezsi Nemere, adjunktus

A probléma

A Másik oldal című művemmel a társadalomban a kezdetektől fennálló egyenlőtlenségekre kívántam reflektálni. Elsősorban a szegénység és a jólét között meglévő, számomra áthidalhatatlannak tűnő szakadéokra. Szerintem ez egy olyan probléma, amelyről ugyan sokat beszélnek világszerte, de végleges megoldást senki sem tud rá. Az igaz, hogy a világunkban megteremtődött rendet nem fogjuk tudni egyik napról a másikra megváltoztatni és az igazságtalan helyzeteket sem lehet csak úgy, egy szempillantás alatt megszüntetni, de el lehet/el kell kezdeni tenni ellene. Elméletileg az emberek egyenlők, de mindeközben figyelembe kell vennünk a való életet: már a születés pillanatában, sőt már azelőtt irányítása alá veszi a sorsot a környezet. A sokféle különböző hely, életkörülmény, társadalmi berendezkedések mind az egyenlőtlenség előtt tapossa ki az utat. És mégis azt mondják, mindenki azonos esélyekkel indul. Az elkészült tárgy egy figyelemfelhívás kíván lenni erre az anomáliára.

Az alkotás folyamata

Az anyagválasztásra nagy hangsúlyt fektettem, nagyon fontos szerepe volt az egész alkotófolyamatban, ez alapjaiban határozza meg munkám karakterét. A megvalósításhoz olyan anyagot kerestem, ami egyszerre hétköznapi, de mégis mélyebb jelentésrétegekkel rendelkezik, és megvan benne a potenciál üzenetem célba juttatásához. Továbbá fontos volt az is, hogy bár grafikai indíttatású munkáról van szó, mégse maradjon a hagyományos keretek között, igyekeztem nem a papíron maradni. Így találtam rá, és választottam ki művem hordozójának a kenyeret. A mindennapi kenyeret, a mindennapos megélhetés jelképét. A kenyér nagyon hosszú idő óta az ember alaptápláléka, a gabona termesztése korán meghatározó tevékenységgé vált. A kenyér jelentőségét bizonyítja, hogy ma már külön állami ünnepe van, és a népi vallásosságban is fontos szerepe volt, ami valamelyest a mai modern életben is érezteti hatását. A készítésének kezdete óta egyenlő az étellel, egyszerre testesül meg benne a jólét, és a szegényebb rétegek küzdelme a napi betevőért. Ezeket a jelentéseket, és a jelentésekben sűrűsödő ellentéteket felhasználva készítettem el a munkámat. Többek között ezek a szembenállások magyarázzák a címadásomat.

Elsőként egy hagyományos, két kilogrammos, félbarna, szeletelt kenyeret vásároltam. Azért egy ilyen fajtát, mert ez a tipikus kenyér az átlagos magyar emberek szemében. Majd minden második szeletet kivettem belőle, a megmaradóknak pedig mindkét két oldalára papírdúcról nyomtattam. A nyomtatott formák alapja kör, ezek magyarázatára később még

visszatérek leírásomban. Majd a nyomtatás és kiszáradás után egy vágódeszkára ragasztottam a szeleteket, úgy, hogy mindegyik visszakapja az eredeti kenyérben elfoglalt helyét. Ezzel – igaz hiányosan – újraépítettem a formát és új tartalommal töltöttem meg. A kimaradt karéjokat - szám szerint kilencet - a tárgyat kísérő/kiegészítő nyomatokkal helyettesítettem, amiket ezekről a kivett darabokról készítettem. Ezekre azért volt szükség, hogy ne lépjen fel a hiány a megcsonkolt kenyér láttán, másrészt a valós és a fantom szeletek újabb, a témához köthető kontrasztot alkotnak.

A két oldal

A szeletek egyik oldalán a társadalom egyik pólusát, a létminimumban élők helyzetét ábrázoltam, akik a világ nagyobb részét képviselik. Ehhez egy egyre fogyó, tíz egyenlő részre osztott körivet használtam, amiben jelen van a folyamatos fogyatkozás, várakozás, az egyik napról másikra élés. A hiány, amely egyszerre több irányból támad, az anyagiak, biztonság, nyugalom felől. Másrészt a kenyereken lévő ábrák megjelenítik az ilyen életet meghatározó ciklikusságot, amelynek döntő eseménye a – valamicske - pénzhez jutás, amely csupán rövid fellélegzés, átmenetileg javít a helyzeten, ahonnan kezdve a cél kihúzni a következő alaklomig.

A másikon pedig azt az élethelyzetet, amiben soha nincs nélkülözés, ahol a z előbb említett dolgok nem ismertek. Ezt illusztrálandó, ezen ez oldalon teljesen kitöltött körök vannak, amelyekből kiolvasható a stabilitás és a biztonság. Ezen az oldalon lehetőség van teljes életre, a vágyak könnyen megvalósíthatóak és nincs az őrjítő bizonytalanság. Mindkét esetben a kör általánosabb jelentéseire is asszociálhatunk, mint például az örökkévalóságra, a véget nem érésre. Ezek az ábrák az egzisztenciális helyzet mellett a lelki állapotokat is tükrözik. A szorongás, ki nem teljesezés, a korlátoltság áll szemben az önmegvalósítással, a szabadsággal.

A kenyér szeletei egyben a két világ között húzódó, azt elválasztó fallá is válnak, olyan falakká, amelyekkel a való életben is szembesülünk. Itt az anyagi, kulturális, szellemi különbségek mellett a két csoportot meghatározó szemléletmódra is gondolok. A kétféle társadalmi helyzetben élők elválasztják magukat egymástól, nincs kapcsolat az egyik és másik oldal között. Akiknek lenne miből adni, azok féltik saját javaikat, hátat fordítanak a többieknek. A szegényebb rétegek lemaradása behozhatatlan, nekik elsősorban meg kell állítani azt, hogy a körívük elfogyjon, számukra elképzelhetetlen, hogy a kör valaha teljes legyen, nekik ehhez nem csak át kell mászniuk, vagy lerombolniuk a falat, hanem saját korlátaikat kell áttörniük. Ők soha nem lesznek képesek olyan messzire eljutni, mint azoknak,

akik a másik csoportból indulnak. Az első oldalon lévő emberek egyszerűen kimaradnak az életből, nem tudják, nincs lehetőségük megfelelően kihasználni. Értem ezt az élményekre, érzelmekre, a tudatra. A legtragikusabbnak azt érzem ebben az egészben, hogy soha nem tudják meg mi ment el mellettük.

A befogadás

Egy ember általában a két élethelyzet közül egy időben csak az egyiket képes megélni, a másikat mindig csak a másik oldalnak fogja tudni tekinteni. Nem lehet őket együtt szemlélni, megérteni is csak úgy lehet, ha egymással szembeállítjuk a kettőt. Én is ezt tettem. E miatt a gondolat miatt kap szerepet az alkotásban a befogadó nézőpontja, annak megválasztásának mozzanata. Szándékomban állt, hogy kiiktassam a mű egészének egyidejű szemlélhetőségét. Az általam a kenyérszeletekre nyomtatott két különböző ábrasort nem lehet egyszerre megnézni. Vagy az egyik vagy a másik oldalra kell állnunk, egyetlen ránézéssel nem lehet tejjességében átlátnunk. A néző rákényszerül először arra, hogy helyet foglaljon, majd arra is, hogy átnézzon a túloldalra, feladva az elsőként megszerzett pozícióját egy bizonytalan dolog miatt, tudniillik van-e valami – és ha van, akkor micsoda - a tárgy másik felén, majd vesse össze a látottakat. Ez a nézői magatartás modellezi a számomra kívánatos társadalmi magatartást. Az ember igenis nézzon körül embertársai között, lépjen ki a saját komfortzónájából és próbálja, akarja megismerni azt a közeget, amelyben élnie kell. Szükséges a megfelelő rálátás a társadalmunkra ahhoz, hogy megértsük annak működését. Ha mindenki legalább egy kis ideig átpillantana a másik oldalra, és elgondolkodna azon, amit ott lát és, hogy hogyan lehetne a két világ közötti távolságot csökkenteni akkor a talán egy kicsivel emberibb lenne a világunk.